

# **KÖLDUKVÍSLARVIRKJUN, ALLT AÐ 2 MW, TJÖRNESHREPPI**

## **Ákvörðun um matsskyldu**

### **HELSTU NIÐURSTÖÐUR**

Það er niðurstaða Skipulagsstofnunar að allt að 2 MW virkjun í Köldukvísl í Tjörneshreppi sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun veur athygli á að framkvæmdirnar eru háðar framkvæmdaleyfi Tjörneshrepps skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. Stöðvarhúsið er háð byggingarleyfi Tjörneshrepps skv. 43. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. Virkjun er háð virkjunarleyfi iðnaðarráðherra skv. 4. gr. raforkulaga nr. 65/2003. Framkvæmdir í fiskgengum ám eru háðar leyfi Landbúnaðarstofnunar samkvæmt 33. gr. laga nr. 61/2006 um lax- og silungsveiði. Efnistaka er háð starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Norðurlands eystra skv. reglugerð um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun nr. 785/1999. Áður en leyfi eru veitt þarf að liggja fyrir staðfest deiliskipulag. Deiliskipulagið er háð lögum nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana.

Skipulagsstofnun ítrekar mikilvægi þess að Kaldakvísl ehf. og aðrir sem að framkvæmdinni koma viðhafi þá verktilhögun og mótvægisáðgerðir sem kynnt hafa verið við meðferð málsins þannig að framkvæmdin sé ekki líkleg til að valda verulegum og óafturkræfum áhrifum á umhverfið.

## INNGANGUR

Þann 2. mars 2007 tilkynnti Kaldakvísl ehf. byggingu allt að 2 MW virkjunar í Köldukvísl á Tjörnesi til Skipulagsstofnunar samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. og lið 3 a í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits Tjörneshrepps, Fornleifaverndar ríkisins, Heilbrigðiseftirlits Norðurlands eystra, iðnaðar- og viðskiptaráðuneytis, Landbúnaðarstofnunar, Orkustofnunar og Umhverfisstofnunar.

Umsagnir bárust frá Tjörneshreppi með tölvupósti dags. 26. mars 2007, Fornleifavernd ríkisins með bréfi dags. 22. mars 2007, Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra með bréfi dags. 16. mars 2007, Landbúnaðarstofnun með bréfi dags. 28. mars 2007, Orkustofnun með bréfi dags. 26. mars 2007 og Umhverfisstofnun með bréfi dags. 28. mars 2007. Frekari upplýsingar bárust frá Köldukvísl ehf. með tölvupósti dags. 27., 28. og 29. mars 2007.

## FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARADILA

**Fyrirhuguð framkvæmd.** Í greinargerð Köldukvíslar ehf. kemur fram að fyrirhugað sé að reisa allt að 2 MW virkjun í Köldukvísl í Tjörneshreppi. Inntaksstífla verði staðsett um 2,5 km ofan við þjóðveg 85. Stíflan verði steipt, allt að 8 m há og 35 m breið. Ofan stíflunnar muni myndast um 7.500 m<sup>2</sup> inntakslón. Frá stíflunni verði grafin niður tæplega 3 km löng aðveitulögn. Áætluð fallhæð sé um 165 m frá stíflu að stöðvarhúsi. Stöðvarhúsið verði 320 m neðan við þjóðveg 85 og um 75 m ofan við áros Köldukvíslar. Virkjunin muni tengjast dreifiveitukerfi RARIK með um 4 km jarðstreng frá stöðvarhúsi að tengipunkti.

Í greinargerðinni kemur fram að ekki sé gert ráð fyrir að opna nýjar námur vegna framkvæmdarinnar. Áætluð efnistaka sé um 4500 m<sup>3</sup> og verði efnið tekið úr grúsarnámu í landi Eyvíkur og Héðinshöfða sem sé opin og úr opinni námu við Húsavík. Sandur sem lagður verði með aðrennslisröri verði tekinn úr Eyvíkurfjöru. Aðkoma að stíflu og lónstæði sé eftir núverandi vegslóða norðan við Köldukvísl sem verði byggður upp. Vinnuvegur verði lagður meðfram aðveitulögn sunnanmegin en verði vegurinn fjarlægður í verklok. Aðkoma að stöðvarhúsi verði eftir 350 m löngum afleggjara af þjóðvegi 85.

**Sjónræn áhrif.** Fram kemur í greinargerðinni að stöðvarhúsið muni sjást af þjóðvegi frá þröngu sjónarhorni af brú þjóðvegarins yfir ána. Við val á legu og staðsetningu mannvirkja hafi verið lögð áhersla á aðlögun að náttúrulegu formi svæðisins með því að fella þau að landslaginu eins og kostur er. Jarðraski verði haldið í lágmarki og þess gætt að náttúrulegur gróður fái að gróa upp á röskuðum svæðum þannig að áhrif verði síður sýnileg. Virkjunin sé ekki umfangsmikil framkvæmd og því ekki um að ræða umtalsvert jarðrask vegna mannvirkjagerðar. Skurður vegna niðurgreftrar á þrýstipípu verði nokkuð áberandi á framkvæmdatíma. Jarðrask vegna annarra mannvirkja verði sýnilegt þeim sem fari um framkvæmdasvæðið.

**Áhrif á vatnafar.** Í greinargerðinni kemur fram að rennsli Köldukvíslar samanstandi af lindar- og yfirborðsvatni. Vatnsbúskapur árinna sé því mjög breytilegur. Neðan fyrirhugaðs inntaks renni vatn í árfarveginn úr lækjum og sé Dalslækur stærstur um 1 km neðan við fyrirhugaða stíflu. Vatn fyrir virkjunina verði tekið í árfarvegi í um 166 m.y.s. Virkjunin verði rennslisvirkjun með breytilega vatnsnotkun. Hámarks hönnunarrennsli fyrir vatnsvel sé áætlað allt að 1,4 m<sup>3</sup>/sek. Heildarrennsli árinna við

fyrirhugað inntak virkjunar verði yfir sumartímann umtalsvert umfram notkun til orkuvinnslu. Til viðbótar því vatni sem renni í árfarveg neðan stíflu sé ráðgert að rennsli verði aldrei minna framhjá inntaki virkjunarinnar en 10% af lágmarksrennsli þegar rennslið fari niður fyrir virkjað rennsli.

**Áhrif á náttúrufar.** Í sérfræðiskýrslu um náttúrufar sem fylgdi greinargerð framkvæmdaraðila kemur fram að áhrif á gróður verði fyrst og fremst þar sem aðrennislögn verði grafin niður. Leið þípunnar sé að mestu um fjalldrapa- og lyngmóa sem séu einkennandi fyrir svæðið. Engar tegundir á válista séu þekktar á svæðinu og fáar sjaldgæfar á landsvísu. Ekki sé líklegt að fyrirhugaðar framkvæmdir hafi áhrif á útbreiðslu tegunda á svæðinu. Aftur á móti sé mikilvægt að reyna að halda raski sem minnstu og ganga vel frá skurði til að náttúruleg gróðurlendi hylji sárið sem fyrst og að ekki blási úr. Sérstaklega þurfi að gæta að votlendinu og að framkvæmdir verði ekki til þess að mýrin þurrkist upp og gróðurlendi breytist.

Fram kemur að mófuglar verði einungis fyrir áhrifum á meðan á framkvæmdum stendur. Stofnar þeirra séu stórir, framkvæmdin á litlum hluta búsvæðis þeirra og því verði að teljast ólíklegt að framkvæmdin hafi nokkur áhrif á þessa stofna. Straumendur hafi fundist verpandi við Köldukvísl en ekki sé vitað hvort það sé áhrif né um hvort meira en eitt par sé að ræða. Straumendur í varpi geti orðið fyrir áhrifum vegna framkvæmdarinnar ef ekki verði tryggt lágmarksrennsli um ána allt árið.

Fram kemur að samkvæmt niðurstöðum rafmælinga hafi bleikja vetursetu í Köldukvísl og gangi ekki til sjávar fyrr en undir vor. Veiði stórra fiska við Kvíslarfoss geti bent til þess að þar séu hrygningarstöðvar. Ef svo sé gæti það haft slæm áhrif á silungsstofninn ef allt rennsli yrði tekið úr efri hluta árinna, þó ekki væri nema hluta úr ári. Því sé mikilvægt að tryggja rennsli í allri ána allt árið.

**Áhrif á menningarminjar.** Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að aðrennislögnin komi til með að þvera fornan garð. Ákveðið hafi verið að rannsaka garðinn í samráði við minjavörð Norðurlands eystra áður en grafið verði í gegnum hann.

**Samræmi við skipulagsáætlanir.** Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að samhliða tilkynningarskyldu framkvæmdanna sé unnið að gerð deiliskipulag fyrir framkvæmdasvæðið.

## ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ FRAMKVÆMDARAÐILA

**Almennt.** Í umsögnum Tjörneshrepps, Fornleifaverndar ríkisins, Heilbrigðiseftirlits Norðurlands eystra, Landbúnaðarstofnunar, Orkustofnunar og Umhverfisstofnunar kemur fram það álit að framkvæmdirnar skuli ekki háðar mati á umhverfisáhrifum.

**Áhrif á fiska.** Landbúnaðarstofnun bendir á að tryggja þurfi lágmarksrennsli í árfarveginum milli uppistöðulóns og stöðvarhúss allt árið til að viðhalda fiskgengd í neðsta hluta árinna líkt og framkvæmdaraðili áformi. Slíkt ætti að vera auðvelt þar sem um rennislisvirkjun sé að ræða.

**Áhrif á menningarminjar.** Fornleifavernd ríkisins bendir á að vatnspípa sem muni liggja frá ósum Köldukvíslar að stíflustæði þveri garðlag. Garðlagið sé útflatt og er jafn þýft og umhverfið, sem bendi til þess að um sé að ræða afar fornan garð. Nauðsynlegt sé að rannsaka garðinn með uppgreftri á þeim kafla sem hann muni raskast vegna framkvæmdanna.

Í svörum Köldukvíslar ehf. kemur fram að garðurinn verði rannsakaður áður en komi til þess að grafið verði í gegnum hann.

**Eftirlit með framkvæmdum.** Í umsögn Umhverfisstofnunar er þess óskað að fá að fylgjast með fyrirhuguðum framkvæmdum við Köldukvísl.

## NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Um er að ræða allt að 2 MW virkjun í Köldukvísl í Tjörneshreppi. Inntaksstífla verður allt að 8 m há og 35 m breið um 2,5 km ofan við Þjóðveg 85. Ofan stíflunnar muni myndast um 7.500 m<sup>2</sup> inntakslón. Tæplega 3 km löng niðurgrafin aðveitulögn mun liggja frá stöðvarhúsi sem verður 320 m neðan við Þjóðveg 85. Virkjunin mun tengjast dreifiveitukerfi RARIK með um 4 km jarðstreng frá stöðvarhúsi að tengipunkti. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 3 a í 2. viðauka í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b.

Skipulagsstofnun telur að áhrif á gróður séu ekki líklegt til að verða veruleg og verði fyrst og fremst bundin við framkvæmdatíma, einkum þar sem aðrennislögn verður komið fyrir. Óhjákvæmilega mun sjáanlegt rask verða nokkuð á meðan framkvæmdir standa yfir en með vönduðum frágangi í verklok verður unnt að afmá að mestu ummerki eftir framkvæmdirnar fyrir utan stíflu og stöðvarhús. Skipulagsstofnun telur mikilvægt að tryggja að ávallt verði nokkuð rennsli í Köldukvísl frá stíflu að stöðvarhúsi líkt og framkvæmdaraðili áformar svo fiskur og straumönd sem þrífast í ánni verði fyrir sem minnstum áhrifum. Þannig er ekki líklegt að framkvæmdin hafi veruleg neikvæð áhrifa á fisk og fugl. Skipulagsstofnun telur jafnframt að með þeim rannsóknum á fornum garði sem Köldukvísl ehf. hyggst standa fyrir áður en aðrennislögn verður grafin niður verði tryggt að fullnægjandi upplýsingar um fornleifar liggi fyrir. Áhrif framkvæmdanna á fornleifar verði varanlegar en bundnar við lítið svæði þar sem lögnin þveri garðinn.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu Köldukvíslar ehf. við tilkynningu, umsagnir og viðbrögð Köldukvíslar ehf. vegna þeirra. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að allt að 2 MW virkjun í Köldukvísl í Tjörneshreppi sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun vekur athygli á að framkvæmdirnar eru háðar framkvæmdaleyfi Tjörneshrepps skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. Stöðvarhúsið er háð byggingarleyfi Tjörneshrepps skv. 43. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. Virkjunin er háð virkjunarleyfi iðnaðarráðherra skv. 4. gr. raforkulaga nr. 65/2003. Framkvæmdir í fiskgengum ám eru háðar leyfi Landbúnaðarstofnunar samkvæmt 33. gr. laga nr. 61/2006 um lax- og silungsveiði. Efnistaka er háð starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Norðurlands eystra skv. reglugerð um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun nr. 785/1999.

Áður en leyfi eru veitt þarf að liggja fyrir staðfest deiliskipulag. Deiliskipulagið er háð lögum nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana.

Skipulagsstofnun ítrekar mikilvægi þess að Kaldakvísl ehf. og aðrir sem að framkvæmdinni koma viðhafi þá verktilhögun og mótvægisáðgerðir sem kynnt hafa verið við meðferð málsins þannig að framkvæmdin sé ekki líkleg til að valda verulegum og óafturkræfum áhrifum á umhverfið.

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 106/2000 m.s.b. má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 21. maí 2007.

Hólmfríður Sigurðardóttir

Sigurður Ásbjörnsson

Afrit: Umhverfisráðuneytið, Tjörneshreppur, Fornleifavernd ríkisins, Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti, Landbúnaðarstofnun, Orkustofnun og Umhverfisstofnun.